

stichting orgelkring "hendrik niehoff"

gevestigd te 's-hertogenbosch

Programma van het concert in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch
op dinsdag 18 juli 2023 om 20:00u door **Eeuwe Zijlstra**.

Eeuwe Zijlstra studeerde orgel, kerkmuziek en koordirectie bij onder andere Jos van der Kooy en Wim van Beek. Aan de conservatoria van Alkmaar en Groningen behaalde hij de diploma's Docerend Musicus en Uitvoerend Musicus.

Eeuwe is de vaste bespeler van vier zeer uiteenlopende en bijzondere orgels. Hij is organist van de Grote Kerk van Harlingen (Hinsz) en tevens organist van de Doopsgezinde Kerk in Groningen (Marcussen). Verder bespeelt hij het Schnitger-orgel in de Martinikerk in Groningen, onder meer bij de diensten van het Groninger Studenten Pastoraat en bij bijzondere activiteiten van de Rijksuniversiteit Groningen. Ten slotte is Eeuwe organist van het cultuurcentrum De Oosterpoort waar zich het enige concertorgel in Noord-Nederland bevindt.

Eeuwe maakt jaarlijks verschillende concertreizen naar het buitenland. Naast een drukke lespraktijk is hij als adviseur verbonden aan de Kunstraad Groningen.

Programma

Arabesque	Louis Vierne	1870 - 1937
Sonata da Chiesa	Hendrik Andriessen	1892 - 1981
Uppon la mi re	Thomas Preston	16e eeuw
Dialogue sur les mixtures (uit Suite Brève)	Jean Langlais	1907 - 1991
Vater unser im Himmelreich	Georg Böhm	1661 - 1733
Praeludium in e	Nicolaus Bruhns	1665 - 1697
Orgelconcert d-moll HWV 309	Georg Friedrich Händel	1685 - 1759
Chorale prelude on "Eventide"	Charles Hubert Hastings Parry	1848 - 1918
Troisième Choral	César Franck	1822 - 1890

Toelichting

Louis Vierne (1870 - 1937), Arabesque

Louis Vierne was een Franse organist, componist en orgelpedagoog. Hij werd zo goed als blind geboren. Hij bracht het grootste deel van zijn leven in Parijs door. Op het Conservatoire de Paris had hij les van onder andere César Franck, waarna hij assistent werd van Widor en later van Guilmant. In 1900 werd hij benoemd tot titularis van de Notre Dame in Parijs. Vierne was een belangrijke componist in diverse genres en bezettingen, waarvan zijn orgelwerken het meest bekend werden. De Arabesque maakt deel uit van de Vingt-quatre pièces en style libre, gecomponeerd in 1913 en 1914. De term “arabesque” komt uit de bouwwereld en wordt gebruikt voor versieringen met een zwerige verstrengeling van bladeren, bloemen, dieren en andere figuren in Arabische stijl – vandaar de naam. In de muziek is een arabesque een sierlijke, betoverende compositie met een beweeglijke melodie.

Hendrik Andriessen (1892 - 1981), Sonata da Chiesa

Hendrik Andriessen werd in Haarlem geboren en kwam uit een katholieke familie van kunstenaars. Zijn vader Nico was organist van de Haarlemse Sint-Josephkerk. Hendrik Andriessen was bijzonder begaafd en kon op 10 jarige leeftijd al invallen voor zijn vader. Hij heeft vele functies in het Nederlandse muziekleven bekleed, aan het Amsterdams Conservatorium (docent), het Utrechts Conservatorium (directeur) en aan het Conservatorium in Den Haag (directeur). Hij was daarnaast hoogleraar in de muziekwetenschap aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen. De Sonata da Chiesa is een werk dat typisch is voor de stijl en het coloriet van Hendrik Andriessen. De Sonate bestaat uit een reeks variaties op eenzelfde thema en eindigt in een uitbundige finale (de zesde variatie).

Thomas Preston (16e eeuw), Uppon la mi re

Dit muziekstuk is samen met werken van Thomas Preston aangetroffen in de London British Library. Om die reden wordt vermoed dat het stuk door hem is geschreven. Thomas Preston is als organist verbonden geweest aan gerenommeerde instellingen zoals het Magdalen College (Oxford), het Trinity College (Cambridge) en de St George's Chapel van het Windsor Castle. Hij is in 1563 overleden. Het stuk Uppon la mi re is een heel bijzonder stuk: in de linkerhand wordt steeds hetzelfde motief gespeeld dat zich gedurende het gehele stuk elke drie maten herhaalt, terwijl de rechterhand een min of meer vrije tegenstem speelt. Het stuk wordt gekenmerkt door veel syncopen (accentverschuivingen) en krijgt daardoor een heel bijzonder en bijna modern karakter. Het slot is verrassend.

Jean Langlais (1907 - 1991), Dialogue sur les mixtures (uit Suite Brève)

Jean Langlais was een Franse componist en organist. Als tweejarige werd hij blind en hij begon later zijn orgelstudie aan het Blindeninstituut in Parijs, waar hij later ook ging lesgeven toen hij was afgestudeerd aan het Parijse Conservatorium. Hij stond bekend als een briljant organist en een kleurrijke man die jarenlang samenleefde met twee vrouwen tegelijk en op zijn 73e nog vader werd. Hij was een veelgevraagd concertorganist en hij was daardoor veel op reis door Europa en Amerika. Hij componeerde circa 250 werken waarvan de meerderheid voor orgel. Zijn stijl is harmonisch complex en gematigd modern. De Dialogue sur les mixtures is het vierde deel uit de Suite Brève (1947).

Georg Böhm (1661 - 1733), Vater unser im Himmelreich

Georg Böhm was een Duitse componist, organist, klavecïnist en dirigent. Hij studeerde aan de universiteit van Jena. In 1698 werd hij organist in Lüneburg waar hij tot aan zijn dood werkzaam bleef. In Lüneburg speelde door toedoen van de plaatselijke adel de Franse muziekcultuur een belangrijke rol. Er zijn erg veel aanwijzingen dat Böhm de leraar van de jonge Johann Sebastian Bach was in diens Lüneburger gymnasiumperiode. Böhm was ook een van degenen bij wie de muziek van Bach kon worden gekocht. In zijn latere leven noemt Bach de naam van Böhm steeds

met grote eer. Het Vater unser im Himmelreich is een zeer bekend werk van Böhm en een van de hoogtepunten van de barokke orgelliteratuur.

Nicolaus Bruhns (1665 - 1697), Praeludium in e

De Noord-Duitse organist en componist Bruhns werd geboren te Schwabstedt (Sleeswijk) in 1665. Op 16-jarige leeftijd vertrok hij naar Lübeck, waar hij viool en viola da gamba studeerde bij zijn oom Peter Bruhns en daarnaast bij Dietrich Buxtehude orgellessen kreeg, inclusief compositieleer. Na de periode in Lübeck werkte Nicolaus enige jaren als componist en violist in Kopenhagen. Hij was een zeer virtuoos musicus, zeer vaardig in het spelen van dubbelgrepen op de viool. In 1689 werd hij benoemd tot organist van de Stadtkirche ofwel de Marienkirche te Husum. Nadat hij deze functie acht jaar had vervuld, overleed hij op 32-jarige leeftijd, op 29 maart 1697. Het is aan de jonge Bach te danken dat er nog enkele werken van Bruhns bewaard zijn gebleven; hij heeft ze vermoedelijk overgeschreven bij Georg Böhm thuis en later meegenomen naar zijn geboortestreek Thüringen.

Georg Friedrich Händel (1685 - 1759), Orgelconcert d-moll HWV 309

Händel kwam niet zoals Bach uit een muzikale familie, maar uit een familie van rijke handelaren. Zijn vader verzette zich tegen de verdere ontwikkeling van zijn talenten. George Friedrich Händel valt misschien nog wel het best te typeren als een kosmopoliet. Geboren in Duitsland, leerde hij muziek componeren in Italië, terwijl hij het grootste deel van zijn leven in Engeland woonde. Hij werd Engels staatsburger. Gedurende een groot deel van zijn leven was Händel de hofcomponist van de Engelse koning. Samen met Bach is Georg Friedrich Händel één van de grootste componisten van de Duitse barok. Het orgelconcert in d-moll HWV 309 bestaat uit drie losse werken, die pas later tot een concert werden samengevoegd.

Charles Hubert Hastings Parry (1848 - 1918), Chorale prelude on "Eventide"

Charles Hubert Hastings Parry was een Engels componist, pianist en musicoloog. Parry kwam uit een gegoede familie en studeerde muziek in Stuttgart en Londen. De stijl van Parry stond duidelijk onder invloed van Bach en Brahms. Hij is erg bekend geworden door het officieuze volkslied van Engeland, Jerusalem, dat jaarlijks tijdens The Last Night of the Proms ten gehore wordt gebracht. De koraalprelude Eventide is gebaseerd op de beroemde hymne Abide with me. De melodie, die slechts eenmaal voorkomt, wordt in een heel rustig tempo gedragen gespeeld.

César Franck (1822 - 1890), Troisième Choral

César Franck was een componist, organist, pianist en dirigent die in Luik werd geboren, destijds onderdeel van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Hij werd in 1837 tot Fransman genaturaliseerd en bracht het grootste deel van zijn leven in Parijs door. Hij ontwikkelde een bijzondere improvisatiestijl met als kenmerk hang naar het mystieke en het verhevene. Zijn orgelwerken gelden als hoogtepunten van het romantische orgelrepertoire. In de zomer van 1890, enkele maanden voor zijn dood, heeft Franck in korte tijd zijn drie koralen gecomponeerd. Deze vormen als het ware zijn muzikale testament. "Eer ik zal sterven, zal ik evenals Bach koralen schrijven, maar dan op een andere basis", zou Franck meermaals aan zijn vrienden hebben toevertrouwd. Het laatste koraal uit deze serie, het Troisième Choral, bestaat uit drie delen en is een hyme vol hoop en vreugde. Het eerste deel van het Troisième Choral doet sterk denken aan J.S. Bach, aan het Praeludium in a klein BWV 543. Na een wervelend begin klinkt het koraal als geheel. In het middendeel ontplooit de melodie zich tot een immens crescendo. Er valt een stilte, die slechts door een statige E op het pedaal wordt doorbroken en pianissimo het begin van het derde deel inluidt. Het derde deel is vooral groots en indrukwekkend van aard.